

Rumoer om een bekroning

Herzogprijs voor de Zuidafrikaanse romanschrijver Etienne Leroux

DE HERZOGPRIJZEN zijn in Zuid-Afrika de hoogste onderscheidingen op het gebied van letteren, kunsten en wetenschappen. Zij worden toegekend door de Suid-Afrikaanse Akademie vir Wetenskap en Kunst. Gewoonlijk geven deze prijsuitdelingen geen aanleiding tot polemiek of incidenten. Dit geschiedde nu voor de eerste maal, toen een sterke meerderheid van de kunstrechtters de roman „Sewe Dae by die Silbersteins” bekroonde! „Sewe Dae by die Silbersteins” is de vierde roman van Stephen le Roux, die schrijft onder de schuilnaam Etienne Leroux.

Stephen le Roux is de zoon van een bekend en algemeen geacht politicus S. D. le Roux die meer dan vijf en dertig jaar lid van het parlement en twaalf jaar minister van landbouw was. Stephen junior voltooide zijn rechtenstudie aan de Universiteit van Stellenbosch, werkte enige tijd op een advocatenkantoor te Bloemfontein, om zich spoedig daarna te belasten met het beheer van de zeer uitgestrekte familiegoederen welke bij Koffiefontein, in het zuiden van de Oranje Vrijstaat gelegen zijn. Hij debuteerde met een novelle in „Standpunte” en publiceerde kort daarna zijn eerste roman „Die Eerste Lewe van Colet”. Het kostte veel moeite om dit boek uitgegeven te krijgen, gezien de behoudendheid en ’t gebrek aan ondernemingsgeest bij swaermaalige uitgevers. Zijn tweede roman „Hilaria” is een moeilijk en ingewikkeld boek, rijk aan verwijzingen naar de klassieke oudheid, een boek met onmiskenbare kwaliteiten, tal van indrukwekkende stukken, maar als geheel toch niet zo bevredigend als zijn eersteling. Hij had na „Die eerste Lewe van Colet” veel geleerd, hij was als mens en schrijver rijpt, maar boette iets van zijn oorspronkelijke frisheid in. Prof. dr. Rooy hoogleraar in het Grieks aan de Universiteit van Bloemfontein schreef in „Standpunte” een even geleerde als boeiende exegese van „Hilaria”, die de diepe zin van het werk openbaart.

Stephen le Roux’ derde roman heet „Die Mugu” en speelt in en om de wereld van de nozems, die men in Zuid-Afrika „eendsterte” noemt. Dit is om te beginnen een goede roman in het algemeen gesproken en betekent vervolgens een vrijwel plotse-linge bevrijding en vernieuwing van de Afrikaanse romankunst.

De renaissance van Dertig had een aantal zeer belangrijke dichters op de voorgrond geplaatst, doch niet één romancier: dichters ook hier bekend geworden, als onder andere Elisabeth Eybers, N. P. van Wyk Louw, Uys Krige, D. J. Opperman, W. E. G. Louw. En nu kwam bijna twintig jaar later voor het eerst, temidden van de niet altijd slechte maar wel altijd conventionele romans en novellen, „Die Mugu” een geheel nieuwe atmosfeer scheppen. Op de Universiteit van Stellenbosch werd deze in ieder opzicht merkwaardige roman uitvoerig wetenschappelijk behandeld als ware het een klassiek werk.

Het was op dat ogenblik wel tot het belangstellend publiek doorgedrongen dat Stephen le Roux met zijn origineel talent een nieuw tijdperk in de Afrikaanse romankunst opende.

Prof. dr. Alewyn Grové zei bij het overhandigen van de Herzogprijs dan ook zeer terecht: „Dit (Sewe Dae by die Silbersteins) is een boek dat ver uitstaat boven de romans die gedurende de laatste twintig jaren geschreven zijn. Het is een boek dat nieuwe perspectieven opent en door de bekroning van zulk een boek heeft de Akademie getoond de waarde van nieuwe experimenten te erkennen”.

De oppositie in de Akademie bestond uit enkele oudere, uiterst conservatieve academiciëns, weinig op de hoogte van de ontwikkeling van de letterkunde overal in de wereld, als bijv. dr. Freddy Bosman, die de toe-

kenning niet in overeenstemming achtte met de belangen van de instelling (de Akademie). De voorzitter echter verklaarde dat discussie over de prijzen ontoelaatbaar en de uitspraak definitief was.

Daarmede is echter in den lande de opwindende over „Sewe Dae by die Silbersteins” niet afgelopen. Vooral in orthodoxe calvinistische kringen blijft men heftig ageren tegen deze oorspronkelijke, levenskrachtige, zeer afwisselende, hier en daar ongewoon vermakelijke roman, welke voor onze Nederlandse begrippen niets bevat dat ook maar in de geringste mate aanstotelijk is.

De verkoop van het boek bereikte in korte tijd een voor Zuid-Afrika ongewone hoogte. En Etienne Leroux (Stephen le Roux) werkt nu aan een vervolg er op.

Waar onze ontevreden soms klagen over een bekroning van een werk van geringe waarde, vindt men zich in Zuid-Afrika op over het toekennen van een belangrijke prijs aan een belangrijk boek. Hier zou men kunnen spreken van de omgekeerde wereld! Maar is in het literaire leven niet alles altijd omgekeerd?

Het Vaderland 6 Aug. 1964